

Ukrainian Diplomacy in the Process of Repatriating Ukrainian Prisoners of War from the Territories of Germany and Austro-Hungary (1918-1919)

Działalność dyplomacji ukraińskiej w organizacji procesu repatriacji jeńców-żołnierzy ukraińskich z Niemiec i Austro Węgier (1918-1919)

Streszczenie:

Podpisanie traktatu pokojowego w Brześciu umożliwiło szybkie rozpoczęcie procesu powrotu ukraińskich jeńców wojennych z ukraińskich i wielonarodowych obozów jenieckich w Austro-Węgrzech i Niemczech. W celu zintensyfikowania repatriacji schwytanych Ukraińców rząd państwa ukraińskiego wysłał do tych państw komisje wojskowo - sanitarne. Masową repatriację jeńców - Ukraińców w 1918 r. znacznie utrudnił fakt, że znaczna ich część pracowała w przedsiębiorstwach przemysłowych w Niemczech i Austro-Węgrzech i nie było nikogo, kto mógłby ich zastąpić. Jednocześnie w 1919 r. ukraińscy dyplomaci byli poważnie ograniczeni w możliwości skutecznego udzielania pomocy jeńcom ze względu na niekorzystne czynniki polityki zagranicznej. Mimo wysiłków misji wojskowo-sanitarnych, wysłanych do Niemiec i Austro-Węgier przez Dyрекcję Ukraińskiej Republiki Ludowej, pomoc dla jeńców - Ukraińców była sporadyczna i nie spełniała postawionych przed nią zadań. Masową repatriację więźniów komplikowała niezadowolająca kondycja finansowa Ukraińskiej Republiki Ludowej, która doprowadziła do likwidacji w 1920 r. wszystkich misji wojskowo - sanitarnych.

Słowa kluczowe: misja wojskowo - sanitarna, dyplomacja, repatriacja, jeńcy-Ukraińcy.

Abstract:

Signing the Treaty of Brest-Litovsk by the Ukrainian People's Republic (URP) triggered the process of repatriating Ukrainian prisoners of war from Ukrainian and multinational camps in Austro-Hungary and Germany. In order to facilitate the process, the Ukrainian government sent military and sanitary missions to those countries. Unfortunately, the Ukrainian prisoners' mass repatriation in 1918 was seriously impeded by the fact that a considerable number of them worked at industrial plants in Germany and Austro-Hungary, and there was no one to replace them. In 1919, Ukrainian diplomats did not have much opportunity to effectively help the Ukrainian prisoners of war due to unfavorable international political conditions. Despite all the efforts of the military and sanitary missions sent to Germany and Austro-Hungary by the Directorate of the Ukrainian People's Republic, the assistance given to the Ukrainian prisoners of war was limited and did not meet the government's expectations. The mass repatriation of the Ukrainian POWs was further complicated by the UPR's insufficient financial resources, which forced the government to withdraw all of its military and sanitary missions in 1920.

Keywords: military and sanitary mission, diplomacy, repatriation, Ukrainian prisoners of war

1. Introduction. Analysis of historiography

Research on the topic of Ukrainian prisoners' of war (POWs) repatriation from the territories of the Central Powers accelerated in the early 1990s when various researchers of the history of Ukrainian diplomatic services covered some aspects of POWs' return to their homes¹. Ihor Sribnyak, through several publications, contributed to the qualitative change in researching this issue. His works highlight the Ukrainians' repatriation process in the aftermath of World War I².

Ukrainian POWs' and internees' repatriation process from the Central Powers is also V. Soloviova's field of substantial research interest. In the framework of the research topic, she shed light on various aspects of consulate organizational support of the POWs' transportation to Ukraine³. L. Zhvanko also developed this research topic; her perspective considerably broadened our understanding of Ukrainian POWs' repatriation and its specifics⁴.

A considerable number of articles were primarily devoted to the Ukrainian POWs' repatriation process from the territories of the Central Powers. These studies synthesized factual information on distinguishing features of the Mil-

¹ Д. Веденеев, Д. Табачник, Репрезентанти Війська Українського: Сторінки історії військового аташату України доби визвольних змагань, „Військо України” Київ 1992-1993, ч.2-3, с.94-100; Д. В. Веденеев, Становлення зовнішньополітичної служби України (1917-1920 рр.), Київ 1994, 17 с.; Д. Веденеев, Рятуючи з полону співвітчизників: 3 історії військово-санітарних місій Української Народної Республіки, „Нічна столиця” Київ 1996, вип.3(3), с.6.

² І. Срібняк, Полонені українці в Австро-Угорщині та Німеччині (1914-1920 рр.), Київ 1999, с.159-203; І. Срібняк, Репатріаційна діяльність українських дипломатичних і військово-санітарних установ у Європі в 1918 р. в: Студії з архівної справи та документознавства, Київ 1999, с.259-263; І. Срібняк, Українська Держава на міжнародній арені: з досвіду діяльності воєнної дипломатії в 1918 р., „Гетьманський альманах”, Київ 2003, ч.ІІ, с.94-100; І. Срібняк Діяльність Директорії УНР з репатріації полонених вояків-українців з теренів європейських країн (військово-політичний аспект) в: Кам'янець-Подільський – остання столиця Української Народної Республіки: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, Кам'янець-Подільський 2009, с.184-192.

³ В. В. Соловйова, Консульська служба УНР у Центральноевропейському регіоні, „Український історичний журнал”, Київ 2006, № 3, с.84-88; В. В. Соловйова, Українська дипломатія у країнах центральної Європи 1917-1920 рр., Донецьк 2004, 170 с.; В. В. Соловйова, Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917-1921 рр., Київ-Донецьк 2006, 394 с.

⁴ Л. Н. Жванко, Евакуація та соціальний захист українських військовополонених доби другого Гетьманату (травень – грудень 1918 р.), „Вісник Харківського політехнічного інституту”, Харків 1999, вип. 20, с.16-27; Л. Н. Жванко, Украинские военнопленные в государствах Четвёртого Союза: проблемы возвращения домой (1918 год) в: Первая мировая война, Версальская система и современность (сборник статей), Санкт-Петербург 2014, с.94-103.

itary and Sanitary Mission's activity in Germany⁵ that coordinated its actions with the identical military and diplomatic institution in Austro-Hungary⁶.

2. Legal framework of Ukrainian POWs' repatriation

Upon signing the Treaty of Brest-Litovsk between the Ukrainian People's Republic (UPR) and the Central Powers, Ukrainian diplomacy got the opportunity to solve effectively all ranges of political and judicial problems related to the repatriation of Ukrainian prisoners of war (POWs) from the territories of Germany and Austro-Hungary. The issue of Ukrainian POWs' evacuation was easier because UPR did not have to pay financial compensation to Germany⁷.

In accordance with Article 6 of the aforementioned treaty, „military prisoners of war from both sides will be released unless they want to stay, if the state agrees, or move to another territory”. While Article 8 mentioned that the process of “prisoner exchange” should be stipulated by specific equitable treaties „which contain an integral part of the present peace treaty concerning the essence and simultaneously pact goes into effect”⁸.

These treaty provisions established a legal framework for implementing the process of Ukrainian prisoners' repatriation. To jumpstart this process, on 29 March 1918, Austro-Hungary and Ukraine signed the treaty on prisoner exchange. In addition to that, the vital task for Ukrainian diplomacy was to form and send military and sanitary missions responsible for Ukrainian POWs to Central

⁵ І. Срібняк, М. Срібняк, Українська військово-санітарна місія в Німеччині й таборі громади полонених українців у 1919 р., „Емінак: науковий щоквартальник”, Київ-Миколаїв 2019, № 2(26), с.66-75; І. Срібняк, М. Срібняк, Діяльність Військово-санітарної місії для справ полонених вояків-українців у таборі Зальцведель, Німеччина (1919 – перша половина 1920 рр.), „Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія, політологія”, Маріуполь 2019, вип.24, с.114-126; М. Срібняк, Репатріація полонених українців з теренів Німеччини (1918-1920 рр.): правовий та організаційний аспекти, в: “Nad Wisłą i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i teraźniejszość”, monografia zbiorowa, Warszawa-Toruń: 2019, s.112-123; М. Krotofil, І. Sribnyak, M. Sribniak, Activity of the UNR military and sanitary mission on prisoners' of war affairs in Germany (1919),: „Skhid”, Київ 2019, № 4(162), с.47-52; М. Срібняк, Соціальна адаптація полонених українців у Німеччині після Першої світової війни,: „Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки», Острог 2020, вип.31, с.61-66.

⁶ М. Срібняк, Діяльність Української військово-санітарної місії в Австрії та Угорщині, кінець 1918 – 1920 рр. (за матеріалами ЦДАВО України), „Історичний збірник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького”, Мелітополь 2019-2020, вип.7-8, с.117-125; М. Срібняк, Репатріація полонених українців з країн Європи (1918–1920 рр.): класифікація джерельних комплексів в: „Проблеми війни і миру в історії країн світу” (збірник наукових праць), Київ 2021, с. 145-153.

⁷ О. Севрюк, Берестейський мир (Уривки зі споминів) в: „Берестейський мир. 3 нагоди 10-тих роковин. 9.II.1918 – 9.IV.1928 р. Спомини та матеріали”, Львів-Київ 1928, с.165.

⁸ Н. Миронець, С. Пивовар, Мирний договір у Бресті – міжнародне визнання незалежності Української Народної Республіки, „Розбудова держави”, Київ 1993, № 7, с.36, 39.

Powers. Their first-priority charges were to register all the Ukrainian combatants in captivity or those who went missing and organize medical and sanitary care and evacuation to their homeland.

The decision of the UPR Military Council, on 17 April 1918, established the special commission to cooperate the activity of military and sanitary missions. It comprised the systemic, statistical, and informational branches and was enrolled five days after the founding⁹. Its main achievement was signing the agreement at the beginning of May 1918 on returning the sick and the disabled to Ukraine through stations Globy and Volochysk. Ukrainian POWs' evacuation from Germany and Austro-Hungary began on 13 May 1918¹⁰.

Due to hetman Pavlo Skoropadskyi's ascent to power, Ukrainian POWs' repatriation got a new impulse. In order to coordinate the activity of all the governmental agencies related to Ukrainian POWs, the special commission was established within the Ministry of Foreign Affairs. It comprised representatives of governmental agencies connected with governing military communications, military and sanitary agency, department on refugees' affairs at the Ministry of Internal Affairs, Ministry of Transportation, railway connections, Ukrainian and Russian Red Cross. Its members' joint councils agreed upon the plan on Ukrainian POWs' evacuation to Ukraine and the routes for their transportation¹¹. Thus, proximate Ukrainian POWs' repatriation process became the responsibility of the newly founded (in June 1918) „Permanent commission on POWs' affairs” within the General Staff of the Ministry of War. Captain G. Syrotenko was appointed as the head of the commission¹².

3. Diplomatic efforts for repatriation

The next step of hetman Pavlo Skoropadskyi's government was the appointment of General Victor Yahontov, commander of the First Marksman Troops Cossack Division, to be responsible for representing Ukrainian POWs in Austro-Hungary at Kaiser and Regal government. On 9 June 1918, this decision was sanctioned on a higher level by the head of the Council of Ministers Fedir Lysohub's instruction. Meanwhile, V. Yahontov acquired the right to take independent decisions on all the issues on the formation of Ukrainian military units from

⁹ ЦДАВО України, ф. 3519, оп.1, спр.2, арк.50а.

¹⁰ ЦДАВО України, ф. 3519, оп.1, спр.2, арк.50а.

¹¹ ЦДАВО України, ф.3519, оп.1, спр.2, арк.50а зв.

¹² ЦДАВО України, ф.3077, оп.1, спр.5, арк.5зв.

Ukrainian POWs, allowing or denying access to camps for the representatives of Ukrainian civil organizations and other individuals. Furthermore, he had to create a commission for medical examination and exemption from military service for those who did not fit due to age restrictions or health issues¹³.

The ambassador of the Ukrainian State in Austro-Hungary Viacheslav Lypynskyi, appointed in June 1918, paid considerable attention to improving living conditions for Ukrainian POWs. He initiated to include active members of the Union for the Liberation of Ukraine, such as Oleksa Semenov, Mykola Trotskyi, and Andrii Zhuk, in the diplomatic mission in Vienna. A. Zhuk became directly responsible for Ukrainian POWs' affairs¹⁴.

According to the Ukrainian diplomats' observations, Ukrainian POWs' condition was challenging in many camps. Notably, medical aid and living conditions (with rare exceptions) were not sufficiently provided, and neither were basic cultural needs. Frequently, the representatives of Ukrainian non-governmental organizations and state institutions documented POWs' maltreatment. For instance, while using POWs' forced labor, the owners of factories and industrial plants bypassed employment and labor laws and did not provide Employers' Liability Compulsory Insurance for injury to prisoners when required. These problems caused the Ukrainian State's Embassy criticism towards the Austrian ministry of foreign affairs¹⁵, though the latter one ignored the implications in most cases. Nonetheless, several special commissions were established to analyze and promptly solve Ukrainian POWs' issues to help improve their conditions¹⁶.

To activate the process, on 6 July 1918, Vyacheslav Lypynskyi addressed the letter to the Minister of Foreign Affairs, Dmytro Doroshenko, where he made several suggestions to alleviate the plight of Ukrainian POWs. In particular, V. Lypynsky asked to „report to the Mr. War Minister and promptly set up a necessary process for the reception of our captured citizens in Austro-Hungary whose evacuation[...] [Austro-Hungary] is ready to begin on a regular basis”. Besides, he believed that in order to monitor the evacuation process „and for close observation of POWs' interests, it [was] necessary to hasten to send the military and sanitary mission to Vienna”¹⁷.

¹³ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.193, арк.2-2зв.

¹⁴ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.106, арк.3; ф.3696, оп.2, спр.20, арк.22зв.; Українське посольство в Відні в: „Шлях: часопис для українців у Німеччині”. Ілюстрований додаток, Зальцведель 1919, 20 серпня, ч.4.

¹⁵ ЦДАВО України, ф.3198, оп.1, спр.3, арк.9-12.

¹⁶ ЦДАВО України, ф.3198, оп.1, спр.1, арк.5

¹⁷ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.193, арк.7-7зв.

V. Lypynsky was fully confident that it was required for the Ukrainian state to provide regular assistance and food supplies to Ukrainian POWs in Austro-Hungarian camps, especially Freistadt. He believed all measures had to be taken to „renew correspondence between prisoners and their families with a wide public announcement”, which would have a great moral and political importance¹⁸.

In turn, on 22 July 1918, the Minister of Education Mykola Vasylenko addressed the letter to the Ukrainian State's Minister of Foreign Affairs, asking for assistance in Ukrainian POWs' evacuation to the homeland. He justified this with the necessity of „teaching forces who could have handled the matter of school nationalization” in the oncoming school year and particularly asked for the immediate release of Ukrainian prisoners with teaching experience. Furthermore, the minister believed that „Ukrainian POWs-teachers at Ukrainian camps improved the level of general education and national consciousness”, so their involvement in Ukrainian schools would benefit the Ukrainian national renaissance¹⁹.

On 29 July 1918, the Ukrainian State's Ministry of Foreign Affairs inquired the Commission on POWs to ensure a „speedy solution of this matter in a positive sense, especially because the Ukrainian State now requires educational workers”²⁰. On 3 August 1918, the Ukrainian State's Foreign Service notified the Austro-Hungarian mission on POWs' affairs in Kyiv that the conditions of POWs' exchange were not in line with both the Article 6 of the Brest-Litovsk peace treaty and the ad hoc agreement articles on the exchange of prisoners, signed on 29 March 1918 in Kyiv.

First of all, after signing the Brest-Litovsk peace treaty, all POWs of the Austro-Hungarian army on the territory of Ukraine were released from camps, and the camps were closed. Many POWs were evacuated to the homeland by the Austrian military commandant's office and POWs' Mission. Nonetheless, Austro-Hungary had not started the release of Ukrainian POWs, excluding the disabled. The Ukrainian State's Ministry of Foreign Affairs believed that the number of Ukrainian POWs to be transported to Ukraine had to match the number of Austro-Hungarian POWs transported from Ukraine.

Secondly, Article 6 of the Brest-Litovsk peace treaty and the ad hoc agreement articles, dated 29 March 1918, prohibited detaining or extraditing prisoners without their agreement; POWs had the right to stay indefinitely in the country of their current stay. In the case of the state service, POWs could stay for one year

¹⁸ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.193, арк.7-7зв.

¹⁹ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.194, арк.19.

²⁰ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.194, арк.28-28зв.

from the day of the treaty ratification. Taking into account that the citizens of Austro-Hungary were released from captivity, having the citizenship rights of the allied state within the territory of Ukraine, the Ukrainian State considered the task to gather them in camps, count, and extradite to Austro-Hungary as impossible. It meant that the condition stipulated by the Kaiser and Regal Ministry of War, based on the equal exchange of prisoners („train for a train”), was not feasible to implement for the Ukrainian government. Moreover, it could lead only to protraction or total cancellation of Ukrainian POWs’ extradition from Austro-Hungary.

Meanwhile, the Ukrainian State’s Ministry of Foreign Affairs enquired with Austrian mission on POWs’ affairs to draw the attention of the Ministry of War to the necessity of the Ukrainian POWs’ immediate release and evacuation from Austro-Hungarian camps without following the rule of the exchange „head for a head, train for a train”²¹. On 9 August 1918, the mission informed the Ukrainian State’s Ministry of Foreign Affairs that, in response to the note from 3 August 1918, the Austro-Hungarian Ministry of War was not going to press the point of „a mutual exchange of prisoners a head for a head, a train for a train, and that further Ukrainian POWs’ extradition from Austro-Hungary will begin as soon as the railway strike finishes in Ukraine”²².

The whole range of protest notes, signed by V. Lypynsky, was sent to the Austrian Ministry of Foreign Affairs concerning POWs’ exploitation in forced labor that was a breach of international law. V. Lypynsky became convinced of the low efficiency of Ukrainian diplomatic efforts to improve POWs’ conditions. Thus, on 10 August 1918, he sent a verbal note with his suggestions to the Austrian Ministry of Foreign Affairs on solving POWs’ problems. Lypynsky offered to relocate all the Ukrainian POWs to one camp (preferably Freistadt) and exchange prisoners between Ukraine and Austro-Hungary, excluding Russia. The timeframe of this process had to be as tight as possible; for the time POWs were supposed to stay on Austrian territory, there was a suggestion to secure Austro-Hungarian and Ukrainian State’s efficient control over them²³.

The Central State Archive of Supreme Authorities and Governments of Ukraine keeps numerous requests from citizens and institutions about the return of individuals and groups as well as documents on the wide-scale return of Ukrainian POWs (May-December 1918)²⁴. On 8 September 1918, the depu-

²¹ ЦДАВО України, ф.3766, оп.2, спр.25, арк.11-11зв.

²² ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.193, арк.10.

²³ ЦДАВО України, ф.3198, оп.1, спр.3, арк.9-12.

²⁴ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.194, арк.1-196.

ty secretary of the minister of maritime affairs, captain 1st rank (commodore) Maksymiv informed Dmytro Doroshenko that „until now, there are many navy men of the marine forces and mercantile fleet in captivity in Germany, Turkey, and Bulgaria who consider themselves Ukrainians and served in the navy of the Black Sea Navy Fleet”. Among them, he distinguished lieutenant S. Karpov who was detained at the camp for Ukrainian starshinas (first sergeants) in Hanoversch Münden. In the letter, Maksymiv asked Doroshenko to „establish relations with German, Turkish and Bulgarian governments for immediate release of these navy men from captivity”²⁵.

A considerable number of POWs stayed at camps or were in work units at the industrial objects and private agricultural farms. So, to protect Ukrainian POWs’ interests in Germany, the consular mission of the Ukrainian State’s Ministry of Foreign Affairs suggested the establishment of the consulate general in Berlin and consular agencies in Frankfurt am Mein, Breslau, Leipzig, Danzig, Munich, Königsberg, Mannheim, Solingen, Chemnitz, and Stettin²⁶. Though due to the shortage of financial resources for the proper functioning of the aforementioned consulates, this suggestion was left unrealized, and only one consular agency in Munich was established²⁷.

The necessity of urgent organization of Ukrainian POWs’ repatriation process from the territory of the Central Powers urged the Ukrainian State’s Council of Ministers to provide humanitarian aid and develop a blueprint of evacuation routes with sending special military and sanitary missions to Germany, Austro-Hungary, Bulgaria, and Turkey. Unfortunately, due to the range of objective and subjective obstacles, the missions arrived in these countries only in October 1918²⁸. The Ukrainian State’s government tried to organize their transportation within Ukraine through appointing general Soloviev in charge of the issues on POWs’ evacuation²⁹. Though, these efforts were of little importance because P. Skoropadskiy’s Hetmanat would cease to exist.

Meanwhile, in November 1918, the Austro-Hungary Empire’s demise and the surrender of Germany triggered uncontrolled wide-range Ukrainian POWs’ departure from the territories of these countries. The Ukrainian State’s military and sanitary missions in Germany and Austro-Hungary had limited capabilities for providing humanitarian aid for dozens of thousands of Ukrainian POWs

²⁵ ЦДАВО України, ф.3766, оп.2, спр.25, арк.14.

²⁶ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.46, арк.74.

²⁷ ЦДАВО України, ф.3766, оп.1, спр.3, арк.48-49.

²⁸ ЦДАВО України, ф.3519, оп.1, спр.2, арк.50а зв.

²⁹ ЦДАВО України, ф.3519, оп.1, спр.2, арк.50б.

who willfully left camps and, in various ways, mostly on foot, moved towards eastern borders of Central Powers.

The beginning of the anti-Hetmanat uprising temporarily paralyzed the activity of the Central Office for military and sanitary missions, as well as postponed the return process for Ukrainian POWs. Nonetheless, soon the repatriation was renewed thanks to organizational and financial initiatives of the Directorate of the Ukrainian People's Republic. The responsibility for the Ukrainian POWs' repatriation from Germany and Austro-Hungary laid on newly formed military and sanitary missions that had double subordination (to the Ministry of War and the UPR Ministry of Foreign Affairs). The missions' tasks were solving all the cases, providing humanitarian aid to Ukrainian POWs, and ensuring their departure to the homeland.

In order to monitor the current activity of these missions within the Directorate-General of the General Staff of the UNR Army, an inter-agency committee on POWs' affairs was established. It consisted of the head, secretary, and three members. Its direct responsibilities were to study the state of affairs of military and sanitary missions, monitor the situation in the places of POWs' concentration, provide aid, establish and dissolve repatriation missions. A questionnaire with 28 subsections aimed at researching POWs' affairs; it covered sanitary conditions, food and clothes supplies, and Ukrainian soldiers' cultural and educational needs³⁰.

Throughout 1919, military and sanitary missions in Germany and former Austro-Hungary states relatively successfully implemented their tasks. Though, in spring 1920, the financial circumstances of the UPR worsened so much that due to the full depletion of the „military fund”, UPR military and sanitary missions were closed down. Idle balances of the fund were assigned to the head of the UPR commercial and economic commission I. Feshchenko-Chopivsky. M. Dragomyretsky was responsible for the missions' shutdown and records transfer. As the external defense adviser of the UNR Ministry of Foreign Affairs, he was sent to Vienna³¹. The UPR Ministry of Foreign Affairs activity inspection throughout July 1920 mentioned creating a commission under the charge of Dmytro Doroshenko, which had to discharge key functions in this matter³².

After closing down military and sanitary missions, the UPR diplomatic representation assumed charge of their functions and continued activity in Berlin

³⁰ Д. Веденеев, Рятуючи з полону співвітчизників (З історії військово-санітарних місій Української Народної Республіки) в: „Нічна столиця”, Київ 1996, с.6.

³¹ Т. Гунчак, Українська революція: Документи. 1919-1921, Нью-Йорк 1984, с.361, 363.

³² Т. Гунчак, Українська революція: Документи. 1919-1921, Нью-Йорк 1984, с.249.

and Vienna. However, due to the shortage of regular funding, they could provide only minimal welfare assistance to POWs. During the second half of 1920, the UPR Embassy in Germany provided documents and small sums of money to only 4300 POWs and refugees, which was not enough, considering the total number of Ukrainian POWs³³.

4. Conclusions

Consequently, the signing of the Brest-Litovsk peace treaty ensured the beginning of the Ukrainian POWs' repatriation process to Ukraine from Ukrainian and multinational detention camps in Austro-Hungary and Germany. Ukrainian diplomacy paid crucial attention to POWs' repatriation from the states of Central Powers. It motivated Central Powers to begin prisoner exchange at first in proportional correlation and later according to the „zero option”. Notably, the spring and summer of 1918 saw the return of those who joined the First Riflemen-Cossack („Sirozhupanna”) and „Synozhupanna” Ukrainian divisions.

Though, Ukrainian POWs' wide-scale repatriation was significantly slowed down because many prisoners forcefully worked at the industrial plants in Germany and Austro-Hungary, whereas these countries could not afford to replace them. Therefore, a considerable number of POWs did not have a real possibility to return to Ukraine.

When the Directory of UPR came to power, the repatriation issue continued to be relevant. However, due to the insufficient funding of the UPR diplomatic, military and sanitary missions in 1919-1920, Ukrainian diplomats were limited in their possibilities to assist effectively Ukrainian POWs. During the times of the UNR Directory, the assistance was temporary and sporadic and did not match the outputs.

At the same time, endless military conflicts in Ukraine were significant obstacles for POWs' repatriation that provided a premise for the Entente diplomats to forbid its wide-scale implementation. In addition, the substandard financial state of the UPR was forced to close down all the military and sanitary missions. After a while, the scarcity of evacuation opportunities sparked an increase in destructive sentiments among POWs and led them to lose their faith in the UPR's national objectives.

Bibliography:

³³ ЦДАВО України, ф.3619, оп.1, спр.12, арк.27-28.

- Веденеєв Д., Табачник Д., *Репрезентанти Війська Українського: Сторінки історії військового аташату України доби визвольних змагань*, „Військо України”, Київ 1992-1993, ч.2-3.
- Веденеєв Д., *Рятуючи з полону співвітчизників: 3 історії військово-санітарних місій Української Народної Республіки*, „Нічна столиця”, Київ 1996, вип.3(3).
- Веденеєв Д. В., *Становлення зовнішньополітичної служби України (1917-1920 рр.)*, Київ 1994.
- Гунчак Т., *Українська революція: Документи. 1919-1921*, Нью-Йорк 1984.
- Жванко Л.Н., *Евакуація та соціальний захист українських військовополонених доби другого Гетьманату (травень – грудень 1918 р.)*, „Вісник Харківського політехнічного інституту”, Харків 1999, вип.20.
- Жванко Л.Н., *Украинские военнопленные в государствах Четвёртого Союза: проблемы возвращения домой (1918 год)*, в: Первая мировая война, Версальская система и современность (сборник статей), Санкт-Петербург 2014.
- Миронець Н., Пивовар С., *Мирний договір у Бресті – міжнародне визнання незалежності Української Народної Республіки*, „Розбудова держави”, Київ 1993, № 7.
- Севрюк О., *Берестейський мир (Уривки зі споминів)*, в: Берестейський мир. 3 нагоди 10-тих роковин. 9.II.1918 – 9.IV.1928 р. Спомини та матеріали, Львів-Київ 1928.
- Соловйова В. В., *Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917-1921 рр.*, Київ-Донецьк 2006.
- Соловйова В.В. *Консульська служба УНР у Центральноєвропейському регіоні*, „Український історичний журнал”, Київ 2006, № 3.
- Соловйова В. В., *Українська дипломатія у країнах центральної Європи 1917-1920 рр.*, Донецьк 2004.
- Срібняк І. В., *Діяльність Директорії УНР з репатріації полонених вояків-українців з теренів європейських країн (військово-політичний аспект)*, в: Кам'янець-Подільський – остання столиця Української Народної Республіки: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, Кам'янець-Подільський 2009.

- Срібняк І., *Полонені українці в Австро-Угорщині та Німеччині (1914-1920 рр.)*, Київ 1999.
- Срібняк І. В., *Репатріаційна діяльність українських дипломатичних і військово-санітарних установ у Європі в 1918 р.*, в: Студії з архівної справи та документознавства, Київ 1999.
- Срібняк І. В., *Українська Держава на міжнародній арені: з досвіду діяльності воєнної дипломатії в 1918 р.*, „Гетьманський альманах”, Київ 2003, ч.ІІ.
- Срібняк І., Срібняк М., *Діяльність Військово-санітарної місії для справ полонених вояків-українців у таборі Зальцведель, Німеччина (1919 – перша половина 1920 рр.)*, „Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія, політологія”, Маріуполь 2019, вип.24.
- Срібняк І., Срібняк М., *Українська військово-санітарна місія в Німеччині й таборі громади полонених українців у 1919 р.*, „Емінак: науковий щоквартальник”, Київ-Миколаїв 2019, № 2(26).
- Срібняк М., *Діяльність Української військово-санітарної місії в Австрії та Угорщині, кінець 1918 – 1920 рр. (за матеріалами ЦДАВО України)*, „Історичний збірник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького”, Мелітополь 2019-2020, вип.7-8.
- Срібняк М., *Репатріація полонених українців з країн Європи (1918–1920 рр.): класифікація джерельних комплексів*, в: „Проблеми війни і миру в історії країн світу: збірник наукових праць”, Київ 2021.
- Срібняк М., *Репатріація полонених українців з теренів Німеччини (1918-1920 рр.): правовий та організаційний аспекти*, в: “Nad Wisłą i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i terażniejszość, Warszawa-Toruń, 2019.
- Срібняк М., *Соціальна адаптація полонених українців у Німеччині після Першої світової війни*, „Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки», Острог 2020, вип.31.
- *Українське посольство в Відні*, „Шлях: часопис для українців у Німеччині. Ілюстрований додаток”, Зальцведель 1919, 20 серпня, ч.4.
- Krotofil M., Sribnyak I., Sribniak M., *Activity of the UNR military and sanitary mission on prisoners' of war affairs in Germany (1919)*, „Skhid”, Київ 2019, № 4(162).